

31.10.2025

Dnrot

1631/03.04.04.04.09/2024

1632/03.04.04.04.09/2024

1633/03.04.04.04.09/2024

Asia

Hyvinvointialueasiaa koskeva valitus

Valittaja

Petri Hakamäki

Päätös, josta valitetaan

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuuston päätökset 18.6.2024 §:t 64, 70 ja 71.

Aluevaltuusto on 18.6.2024 (§ 64) päättänyt muun ohella todeta aluehallituksen ja elämäнкаarilautakunnan menettäneen valtuuston luottamuksen ja erottaa aluehallituksen ja elämäнкаarilautakunnan jäsenet ja varajäsenet, muiden muassa elinkaarilautakunnan jäsenen ja aluehallituksen varajäsenen Petri Hakamäen.

Päätöksen perustelujen mukaan luottamusta on olennaisesti heikentänyt se, että aluehallituksen ja elämäнкаarilautakunnan poliittiset kokoonpanot eivät aluevaltuutettu Hakamäen valtuustoryhmästä toiseen siirtymisen vuoksi enää vastaa täysin sitä poliittisten ryhmien sopimusta, jonka mukaan toimielimet on yksimielisesti valittu aluevaltuustossa keväällä 2022.

Aluevaltuusto on §:n 70 kohdalla valinnut kolmetoista aluehallituksen jäsentä ja heille varajäsenet sekä hallituksen puheenjohtajiston.

Aluevaltuusto on §:n 71 kohdalla valinnut kolmetoista elämäнкаari-lautakunnan jäsentä ja heille varajäsenet sekä lautakunnan puheenjohtajiston.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Hakamäki on vaatinut aluevaltuuston päätösten kumoamista.

Aluevaltuutettu Heini Ristavaara on ollut esteellinen työskentelemään tilapäisessä valiokunnassa. Ristavaara on ollut Hakamäelle läheisin aluevaltuutettu keskustan valtuustoryhmässä. Hakamäki on kertonut Ristavaaralle seikkaperäisesti valtuustoryhmästä eronsa taustalla olevista asioista.

Tilapäinen valiokunta ei ota kantaa ehdotuksessaan aluevaltuustolle vastaajien pieneen määrään. Kuulemiseen vastaamatta jättäminen ei voi olla puolto luottamustoimielinten erottamiselle. Määräajan jälkeen lähetettyjen ja sen vuoksi tilapäisen valiokunnan valmistelutyössä huomioimatta jääneiden vastausten sisältö olisi tullut julkaista kaikille aluevaltuutetuille. Määräajan jälkeen vastauksensa toimitti muiden muassa Mia Heinonen, jolle ei lähetetty toista kuulemiskirjettä. Hänen vastauksiaan ei siten otettu lainkaan huomioon.

Tilapäinen valiokunta ei ole toiminut selvityksessään yhdenvertaisesti kaikkia hyvinvointialueella toimivia poliittisia ryhmiä ja luottamushenkilöitä kohtaan. Hakamäen eroa aluehallituksesta ja elämäntarkastuslautakunnasta on vaadittu valtuustoryhmän ryhmäsääntöjen perusteella. Tilapäinen valiokunta ei ole selvittänyt kaikilta hyvinvointialueen poliittisilta ryhmiltä, onko heillä oman ryhmän toimintaa koskevat, allekirjoitetut aluevaltuustoryhmän ryhmäsäännöt. Tilapäinen valiokunta ei ole tutkinut, ovatko kaikki keskustan aluevaltuustoryhmän jäsenet noudattaneet heitä koskevia sääntöjä.

Poliittisen ryhmän vaihto kesken toimikauden ei itsessään aiheuta epäluottamusta toimielimen toimintaa kohtaan, eikä Hakamäen eroaminen keskustan aluevaltuustoryhmästä tule vaikuttamaan poliittisten ryhmien väliseen yhteistyöhön. Luottamushenkilöä ei voida valtuustoryhmän sääntöihin vetoamalla pakottaa eroamaan luottamustoimistaan. Ryhmäsääntöjen noudattamista ei ole vaadittu tasapuolisesti kaikilta. Hyvinvointialueen luottamustoimielimien paikkajaoissa ei ole alun perinkään noudatettu pelkästään tammikuun 2022 aluevaalien tulosta, vaikka osa kuulluista luottamushenkilöistä on perustellut näkemystään vaalituloksella.

Hakamäen erottaminen luottamustoimistaan ja jättäminen valitsematta niihin uudelleen poliittisten ryhmien välillä tehdyn paikkajakosopimuksen perusteella on ristiriidassa sen kanssa, että hänet on valittu tarkastuslautakuntaan Liike Nyt r.p:lle kuuluvaksi sovitulle paikalle. Hakamäki ei myöskään ole sitoutumattomana sidottu muiden poliittisten ryhmien välisiin sopimuksiin paikkajaoista.

Lausunnot ja selitykset

Aluehallitus on lausunnossaan todennut, että määräajan jälkeen saapuneita vastauksia ei otettu huomioon tilapäisen valiokunnan päätöksenteossa, mutta niiden sisältö on ollut tilapäisen valiokunnan tiedossa. Teknisen virheen takia Mia Heinonen on poistettu elämäntarkastuslautakunnan jakelulistalta toisen kuulemisen osalta. Heinonen on aluevaltuuston kokouksessa ilmoittanut näkemyksensä toimielinten erottamisasiassa. Aluevaltuusto on ollut tietoinen kaikkien niiden aluehallituksen ja elämäntarkastuslautakunnan jäsenten ja varajäsenten mielipiteistä, jotka olivat tilapäisen valiokunnan kuulemisessa määräajassa antaneet vastauksensa tai kertoneet näkemyksensä aluevaltuuston kokouksessa ennen päätöksentekoa.

Heini Ristavaara on antanut esteellisyyttä koskevan valitusperusteen johdosta selityksen.

Hakamäki on antanut selityksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Esteellisyyttä ja sen ratkaisemista koskevat valitusperusteet

Hyvinvointialueesta annetun lain 102 §:n 1 momentin mukaan valtuutettu on aluevaltuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Jos valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan, mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään.

Saman pykälän 2 momentin mukaan muun luottamushenkilön kuin valtuutetun esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- —
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen;
- —
- 7), jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Hyvinvointialueen toimielimiä koskevassa hyvinvointialueesta annetun lain 35 §:ssä ei mainita tilapäistä valiokuntaa. Tilapäinen valiokunta ei olekaan aluevaltuustosta erillinen toimielin vaan aluevaltuuston keskuudestaan oman päätöksentekonsa valmistelemista varten asettama tilapäinen valmisteluelin. Hyvinvointialueesta annetun lain 102 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä valtuutetun esteellisyydestä säädetty koskee siten sanamuotonsa perusteella valtuutettua myös hänen osallistuessaan asian käsittelyyn tilapäisessä valiokunnassa. Koska tilapäinen valiokunta ei ole erillinen toimielin, hallintolain esteelisyysäännökset eivät tule sovellettaviksi myöskään saman momentin toisen virkkeen perusteella. Valtuutettu on siten edellä mainittujen säännösten sanamuodon mukaan tilapäisessä valiokunnassakin esteellinen käsittelemään vain sellaista asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen läheistään. Hakamäkeä ei valituksessa esitetyn perusteella voida pitää Ristavaaralle erityisen läheisenä henkilönä, eikä asiassa ole ilmennyt, että hän olisi tämän mukaan hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu läheinen.

Vaikka hallintolain 28 §:n 1 momentin esteellisyysäännösten katsottaisiin edellä lausutusta huolimatta koskevan myös tilapäisen valiokunnan jäsentä, Ristavaaran ei voida katsoa olleen valituksessa esitetyllä perusteella esteellinen osallistumaan asian valmisteluun tilapäisessä valiokunnassa. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohtaa koskevien hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan siinä tarkoitetun erityisen syyn puolueettomuuden vaarantavan vaikutuksen tulee olla suunnilleen samanasteinen kuin momentissa erikseen määritellyissä esteellisyysperusteissa. Hakamäen kirjelmistä ja Ristavaaran selityksestä heidän yhteistyöstään poliittisessa toiminnassa ilmenevien seikkojen ei voida katsoa muodostavan sellaista puolueettomuutta vaarantavaa erityistä syytä, jota hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetaan.

Hakamäki on häntä tilapäisen valiokunnan kokouksessa 13.5.2024 §:n 17 kohdalla kuultaessa ottanut esille Heini Ristavaaran mahdollisen esteellisuuden. Asiassa ei ole ilmennyt, että epäilyjä Ristavaaran esteellisyydestä olisi tätä ennen esitetty tilapäiselle valiokunnalle. Tilapäinen valiokunta on ottanut kantaa esteellisyyteen seuraavan kokouksensa alussa. Esteellisuuden ratkaisemisessa ei näissä oloissa voida katsoa menetellyn valituksessa esitetyllä perusteella hallintolain 29 §:n 1 ja 2 momentin vastaisesti.

Aluevaltuuston päätös ei ole syntynyt Hakamäen esittämällä esteellisyyteen tai sitä koskevan kysymyksen ratkaisemiseen liittyvillä perusteilla virheellisessä järjestyksessä.

Asian selvittämistä koskevat valitusperusteet

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Tilapäinen valiokunta on lähettänyt aluehallituksen ja elämäнкаarilautakunnan jäsenille ja varajäsenille 22.4.2024 viestin, jossa se on varannut heille tilaisuuden toimittaa kirjallinen selitys 2.5.2024 klo 14.00 mennessä sekä esittää samassa ajassa pyynnön suullisesta kuulemisesta. Määräajassa annettiin viisi vastausta aluehallituksen erottamista ja kaksi elämäнкаarilautakunnan erottamista koskevaa vastausta. Yksi vastaajista eli Hakamäki pyysi mahdollisuutta suulliseen kuulemiseen. Kolme vastausta annettiin määräajan jälkeen. Tilapäinen valiokunta on toimittanut määräajassa saamansa vastaukset aluehallituksen ja elämäнкаarilautakunnan jäsenille ja varannut heille tilaisuuden lausua niistä 17.5.2024 mennessä. Heistä vain Hakamäki vastasi selityspyyntöön. Aluehallituksen lausunnon mukaan aluevaltuutettu Mia Heinonen, joka ei teknisen virheen vuoksi voinut vastata määräajassa, on ilmaissut aluevaltuuston kokouksessa näkemyksensä erottamisasiassa.

Kysymyksessä oleva asia on hyvinvointialueesta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettulla tavalla valmisteltu aluevaltuuston asettamassa tilapäisessä valiokunnassa. Laissa ei ole aluehallituksen lausunnon hankkimista koskevan säännöksen lisäksi tarkempia säännöksiä siitä, mitä tilapäisen valiokunnan

tehtäviin asian valmistelussa ja selvittämisessä kuuluu. Näiltä osin sovellettaviksi tulevat hallintolain 31 §:n 1 momentin ja 34 §:n säännökset asian selvittämisestä ja asianosaisen kuulemisesta. Tilapäisen valiokunnan on selvittäessään asiaa huolehdittava, että se hankkii selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle.

Aluevaltuuston tehtävänä on arvioida, onko asiassa hankittu selvitys ollut riittävää ja onko aluevaltuustolla ollut käytettävissään asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot. Tilapäinen valiokunta on varannut aluehallituksen ja elämäntoimikunnan jäsenille ja varajäsenille mahdollisuuden lausua erottamisasiassa. Määräajassa saapuneet vastaukset on toimitettu aluevaltuutetuille esityslistan mukana. Aluevaltuutettu Mia Heinosen näkemys asiasta on tullut aluevaltuutettujen tietoon aluevaltuuston kokouksessa, ja muillakin kokouksessa läsnä olleilla asianosaisilla on ollut mahdollisuus esittää kokouksessa näkemyksensä asiasta. Kun otetaan huomioon, mitä jäljempänä on todettu aluevaltuuston harkintavallasta ja sen päätöksen perusteina olleista luottamuksen menettämisen syistä, aluevaltuuston käytettävissä ollutta selvitystä ja tietoja ei voida Hakamäen esittämällä perusteilla pitää sillä tavoin puutteellisina, ettei aluevaltuustolla olisi ollut niiden perusteella edellytyksiä arvioida irtisanomisen edellytyksenä olevan luottamuspuolan olemassaoloa.

Päätösten sisällöllinen lainmukaisuus

Sovellettavat säännökset

Hyvinvointialueesta annetun lain 39 §:n 1 momentin mukaan aluevaltuusto voi erottaa hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän tai hyvinvointialueiden yhteiseen toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai joku heistä ei nauti aluevaltuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Esitetty selvitys ja oikeudellinen arviointi

Aluevaltuusto voi enemmistöpäätöksellä erottaa valitsemansa luottamushenkilöt, jos he tai jotkut heistä ovat menettäneet valtuuston luottamuksen. Epäluottamus voi kohdistua vain yksittäiseen toimielimen jäseneseen. Kysymys siitä, mitkä seikat voivat johtaa laissa tarkoitetulla tavalla aluevaltuuston luottamuksen menettämiseen, ei ole ensisijaisesti oikeudellinen arviointikysymys, vaan poliittisen tai muun tarkoituksenmukaisuusharkinnan alaan kuuluva kysymys. Asiassa luonteen mukaisesti aluevaltuustolla on tällaisessa asiassa laaja harkintavalta, jota kuitenkin rajoittavat hallintolain 6 §:n mukaiset hallinnon oikeusperiaatteet.

Aluevaltuuston päätös aluehallitukseen ja elämäntarkastuslautakuntaan valittujen luottamushenkilöiden erottamisesta on perustunut siihen, että kyseisten toimielinten jäseneksi valittu Hakamäki oli vaihtanut aluevaltuustoryhmää, minkä vuoksi kyseisten lautakuntien kokoonpanojen ei ole enää katsottu noudattaneen riittävällä tavalla aluevaltuuston voimasuhteita eikä vastanneen vaalien jälkeen aluevaltuustoryhmien välillä tehtyä paikkajakosopimusta.

Aluevaltuustolla on laajan harkintavaltansa puitteissa ollut mahdollisuus ottaa toimielimen jäsenten nauttimaan luottamusta arvioidessaan huomioon se, ettei toimielimen kokoonpano enää ole vastannut aluevaltuuston voimasuhteita eikä poliittisluonteista paikkajakosopimusta. Toimielimen poliittisen kokoonpanon muuttuminen kesken toimikauden saattaa myös tosiasiallisesti vaikuttaa toimielimen toimintaan ja päätöksentekoon siten, etteivät ne enää vastaa aluevaltuuston tahtoa. Aluevaltuustolla ei voida katsoa olevan velvollisuutta jäädä odottamaan mahdollisia tosiasiallisia vaikutuksia voidakseen erottaa toimielimen luottamuspulan perusteella. Hakamäen esille tuomilla aluevaltuustoryhmien sääntöihin ja paikanjakosopimuksen sitovuuteen liittyvillä näkökohdilla ei ole merkitystä arvioitaessa edellä mainitun erottamisen syyn lainmukaisuutta. Erottamisen syynä ei ole ollut se, että hän olisi rikkonut kyseisiä sääntöjä ja sopimusta.

Poliittisten ryhmien välisen paikkajakosopimuksen mahdollinen sivuuttaminen tarkastuslautakunnan jäsenen valinnassa ei anna aiheutta olettaa, että aluevaltuusto olisi tehnyt valituksenalaiset päätöksensä muista kuin edellä käsitellyistä syistä. Tarkastuslautakunnan tehtävien ja aseman vuoksi poliittisen suhteellisuuden toteutumisella sen kokoonpanossa ei ole syytä olettaa olevan poliittisille ryhmille yhtä suurta merkitystä kuin aluehallituksen ja elämäntarkastuslautakunnan jäsenten valinnassa.

Aluevaltuusto on edellä lausuttu huomioon ottaen tehnyt päätökset harkintavaltansa rajoissa. Aluevaltuuston päätökset eivät ole valituksessa esitetyillä perusteilla virheellisessä järjestyksessä syntyneitä eivätkä muutoinkaan lainvastaisia.

Sovelletut oikeusohjeet

Perustelussa mainitut

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (aluevalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Esittelijä Mikko Sulander

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Jussi-Pekka Lajunen, Marianne Kivistö ja Kaija Laitanen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös

Petri Hakamäki
sähköinen asiointipalvelu / tavallinen tiedoksianto

Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, laskutetaan myöhemmin (Tuomioistuinmaksulaki 2 § ja oikeusministeriön asetus tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta)

Oikeudenkäyntimaksun määräämiseen saa vaatia oikaisua alla ilmenevällä tavalla.

Jäljennös maksutta

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus, jonka on hyvinvointialueesta annetun lain 147 §:n mukaisesti ilmoitettava päätöksestä sähköpostitse

Ohje oikeudenkäyntimaksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiselle

Maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua maksun määränneeltä päätöksen esittelijältä kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimus toimitetaan Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 HÄMEENLINNA
Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 HÄMEENLINNA
Puhelinnumero: 029 56 42210
Faksi: 029 56 42269
Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
Sähköinen asiointipalvelu: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Puhelujen hintatiedot: 029 56 –alkuisiin numeroihin soittaessa puhelusta peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla <https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu yleisessä tietoverkossa hyvinvointialueen verkkosivustolla.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen saapumispäivänä. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot ja aukioloaika:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00 – 16.15